

Kartograficzne dodatki

Witold Mikołajczyk

Kolejnym interesującym materiałem niefilatelistycznym, na który warto zwrócić uwagę przy budowie ekspozycji w klasie filatelistyki otwartej, to mapy i plany. Słowo „kartografia” pochodzi z języka greckiego w dosłownym tłumaczeniu oznacza „arkusz papieru” oraz „pisanie” – pisanie na arkuszu papieru. Kartografia to nauka o mapach, o metodach ich sporządzania, etc.

W swoim ekspozycji „Gmina Bojanowo – moja mała Ojczyzna” sięgam po te walory nie tylko w formie map, ale również walorów filatelistycznych związanych z kartografią. Poniżej przedstawiam wybrane karty zawierające takie walory.

Ryc. 1. Na karcie jest umieszczona mapa Prus Południowych. Po II i III rozbiórze Wielkopolska znalazła się pod zaborem pruskim i administracyjnie była nazwana Prusami Południowymi. Bojanowo również trafiło do nowej rejencji pruskiej.

Karta została uzupełniona o architektów II rozbioru Rzeczypospolitej (Katarzynę II oraz Fryderyka Wilhelma), monetę z Prus Południowych (1/2 Grosza z 1796 r.) oraz chromolitograficzną reklamę francuskiej czekolady. Na marginesie, reklama nawiązuje do słynnej alegorii „Le gâteau des rois” Jeana-Michela Moreau'a, przedstawiającej I rozbiór Polski. Oryginalna grafika przedstawia władców państw, które dokonały rozbioru Polski, pochylonych nad mapą Rzeczypospolitej w obecności króla Stanisława II Augusta podtrzymującego zsuwającą się z głowy koronę. Nad uczestnikami wydarzenia unosi się Fama – rzymska bogini wieści i plotki. Dmie ona w trąbę, oznajmiając światu straszną wiadomość. Rycina ta

zyskała ogromną popularność już w roku swego powstania (1773). W kilku państwach został wydany zakaz jej rozpowszechniania, a we Francji sąd nakazał jej rekwizycję.

Ryc. 2. Karta związana jest z Karlem Peuckerem, kartografem urodzonym w Bojanowie. Po prawej stronie jego dysertacja doktorska obroniona na ówczesnym Uniwersytecie w Breslau (Wrocław). Karta uzupełniona została walorami filatelistycznymi związanymi z kartografią.

Poniżej parę innych przykładów map i planów pochodzących ze zbiorów własnych.

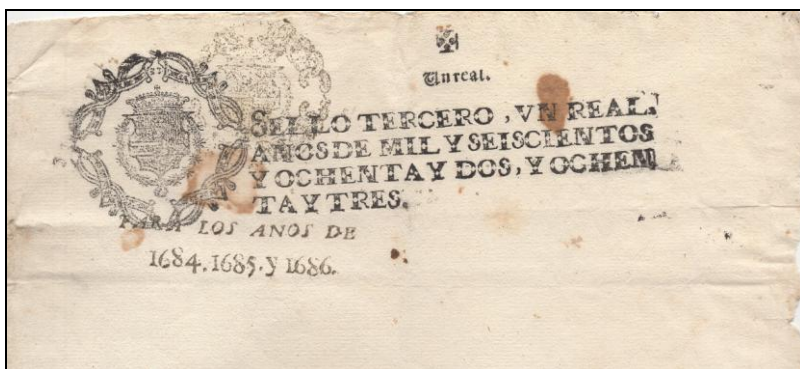
Ryc. 3. Mapa Hiszpanii i Portugalii z 1828 r. Wymiary arkusza 260 x 210 (mapy 236 x 194) mm.

Mapa tych państw może zostać wykorzystana w różnorodnych tematach ekspozycji klasy otwartej. Od geograficznych tematów np. odkrycia geograficzne, podróże do Indii, Mezoameryka, wojny i konflikty w Europie, historia tych państw, etc.

Ryc. 4. Fragment południowej części Peru. Mapa pochodzi z 1749 r.
Wymiary arkusza 225 x 182 (mapy 190 x 162) mm.

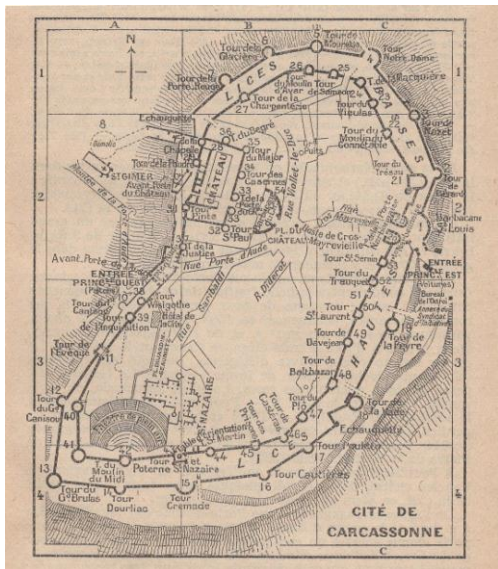
Mapa może być interesującym uzupełnieniem tematów związanych z Mezoameryką, odkryciami geograficznymi, państwem Inków, konkwistą, kolonializmem, etc. W tym ostatnim przypadku, interesującym i bardzo rzadkim walorem może być papier stemplowy z okresu kolonialnego.

Ryc. 5. Fragment peruwiańskiego papieru stemplowego z 1685 r.
Wymiary arkusza 220 x 310 mm.

Pominąłem szczegóły dotyczące map, ale nie mniej ważne jest, aby podać w opisie, z jakiego wydawnictwa ona pochodzi – atlasu, kto był wydawcą, kto sporządził mapę, itp.

Ciekawymi walorami mogą też być plany zabytkowych zespołów obiektów obronnych, architektonicznych, pałaców, zamków, dworów, muzeum, etc.

Ryc. 6. Topograficzna mapa Carcassonne z 1926 r.
Wymiary 95 x 108 mm.

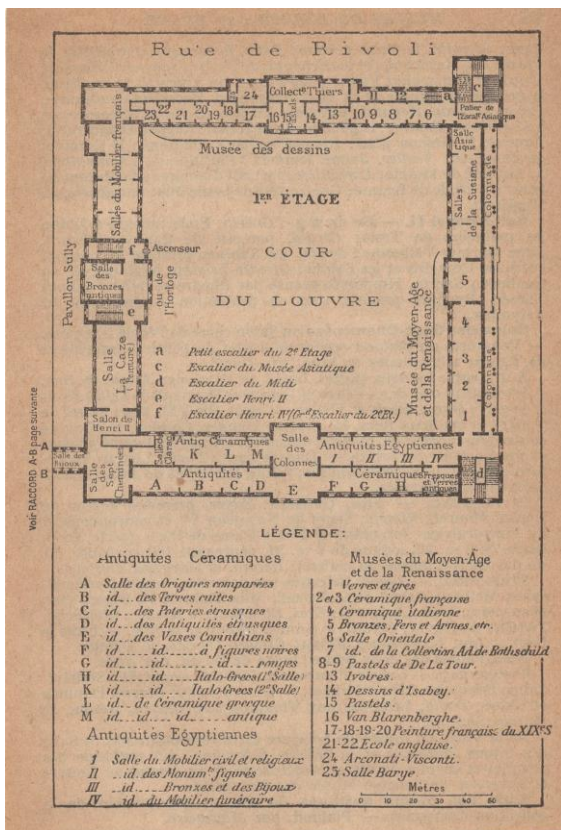
Ryc. 7. Paczków. Baszta i mury obronne z XIV w. W głębi kościół z XII-XIV w.

Ryc. 8. Bilet wstępu z sierpnia 1995 r.

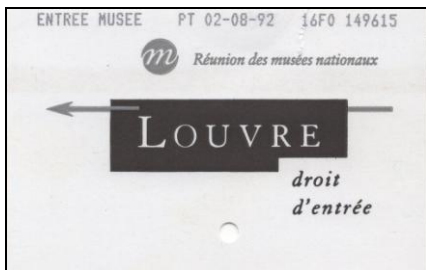
Poza oczywistym tematem związanym z Francją i jej dziejami, taka mapka może być wykorzystana w ekspozycjach geograficznych np. zespołu miejskiego porównywanego do francuskiego Carcassonne. Z polskiego podwórka, bardzo często wymieniany jest opolski Paczków czy kielecki Szydłów.

W opisie widokówki z Paczkowa (ryc. 7) winna znaleźć się informacja, iż jest to widokówka fotograficzna, której autorem zdjęcia był Adam Śmietański. Została wykonana przez PTTK „Fotopan” we Wrocławiu, a wydana przez Biuro Wydawnicze Ruch w 1962 r. Oczywiście, wartościowszym materiałem będzie widokówka Paczkowa z przełomu XIX/XX w., a nie z lat 60-tych XX w. Nie mniej, to raczej sugestia np. prowadzenia narracji wybranego tematu ekspozycji.

Ryc. 9. Plan Muzeum Luwrwu. Wymiary 94 x 140 mm.

Otwarte 10 sierpnia 1793 r. Musée Central des Arts w Grande Galerie w Luwrze w byłym pałacu królewskim (w 1682 r. Ludwik XIV, zwany „królem słońce” przeniósł rezydencję królewską do Wersalu), dało początek jednemu z najsztywniejszych muzeów na świecie. I znowu, plan pochodzący z lat 30-tych XX w. może być wykorzystany w wielu tematach np. architektonicznych, sztuki, dziejów Francji, podróżniczych itp. Bilet wstępu do Luwrwu może być ciekawym uzupełnieniem tego planu, choć pochodzi z lat 90-tych XX w.

Ryc. 10.